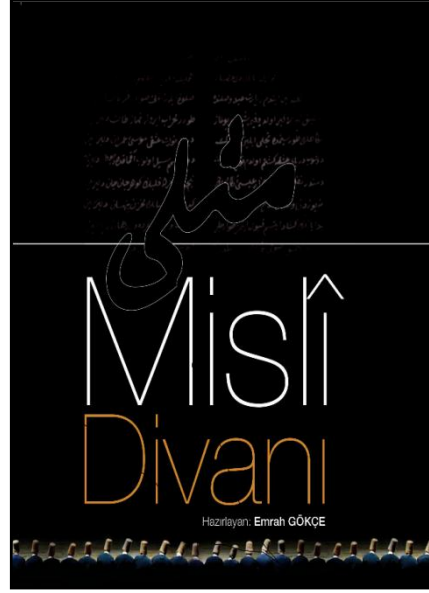

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
7 (2015), ss. 199-202.

Emrah Gökçe, **Mislî Divanı**,
Akçağ Yayınları, Ankara, 2015, 373 s.

Altı bine yakın divân şairinin yetiştiği ve bu şairlerin divânlarından büyük bir kısmının tespit edilerek transkribe edilip günümüz harflerine aktarıldığı bilinen bir gerçektir. Bu şairlerden biri olan Mislî İsmail Hakkı'nın bilinen tek eseri olan *Divân*'ı, geçtiğimiz aylarda Sayın Emrah Gökçe tarafından tozlu kitap raflarından çıkarılarak okuyucularla buluştu.

İsmail Hakkı'nın Divân şiirinin kalbur üstü şairleri kadar akıcı ve hafızalarda yer edici şiirleri çok fazla olmasa da şiirleri üzerinde düşünülerek okunduğunda, yaşadığı dönem ve içinde bulunulan sosyal yaşantı da göz önüne alınırsa, onlardan çok da geri kalmadığı görülür. Hazırlanan eserin kapak resmi de bunu adeta tasvir eder niteliktedir. Kitabın kapak sayfasında zikir halkası

kurmuş oldukları görülen dervişler, şairin Mevlevî olduğu hakkında ipucu vermekle birlikte aynı zamanda Divân şairlerini de temsil etmektedir. Arap harfleriyle yazılan ve en üstte yer alan şairimiz 'Misli', kendisinden evvelki divân şairleri kadar çok kabiliyetli olmasa da kendisinin de bu şairlerle aynı mecliste yer edindiğini ve onların bir 'misli' yani benzeri olduğunu lisân-ı hâl ile haykırıp bu halkada yerini almaktadır. Kapak sayfasındaki bu başarılı tablo, eserin titiz bir çalışmanın ürünü olduğunun habercisidir.

Eser 3 ana bölümden oluşmaktadır. Birinci Bölüm'de şairin hayatı ve edebî kişiliği hakkında malumat verilir. Klasik Türk edebiyatının son dönemi olan 19. yüzyılda divân şiiri geleneğini devam ettiren şairler arasında olan ve tezkirelere girmemiş şairler arasında yer alan Misli'nin hayatı hakkında sadece Tuhfe-i Nâilî'de kısa bir bilgi olduğu, ne zaman dünyaya geldiği dahi bilinmeyen şairin eserini, *Divân*'ında belirtildiğine göre 1870 senesinde tamamladığı dile getirilir. Yine *Divân*'ından hareketle İstanbul Beşiktaş Mevlevihânesi'ne bağlı bir mürit olduğu tespiti yapılır. Hayatı hakkındaki bu bilgilerin azlığından dolayı, şairin edebî kişiliği *Divân*'ından hareketle ortaya konmaya çalışılır. Edebî kişiliğinin tespitinden sonra *Divân*'ın yazma nüshası hakkında malumat verilir. *Misli Divân*'ının, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümü'nde numara 318'de kayıtlı olup 127 varaktan oluşan ve İstanbul Üniversitesi'nin kayıtlarına göre müellif hattı olan bu tek nüshası üzerinde çalışılarak gün yüzüne çıkarıldığı belirtilir. *Divân*'ın rik'a hatla yazıldığı, 222x163 mm. ölçüsünde 19 satırlı çift sütun ve 127 varak olduğu, *Divân*'da toplam 446 manzume, 3393 beyit/bent bulunduğu bilgisiyle bu bölüm sona erer.

Eserin İkinci Bölümü *Divân*'ın şekil ve muhteva özellikleri hakkındadır. Yazar, *Divân*'daki nazım şekillerini incelerken kendi içerisinde tutarlı ve bu konuya sistematik bir bakış açısı

kazandırmış olan Cemal Kurnaz ve Halil Çeltik'in hazırladığı *Divân Şiiri Şekil Bilgisi*' adlı kitabı esas aldığını ifade eder. Bu eseri farklı kılan, nazım şekillerinin hazırlanmış diğer divân yayımlarında çok fazla rastlamadığımız bir şekilde grafik ve tablo yardımıyla yüzdellik dilimlerinin gösterilmesi ve bu gösterimde sayısal verilerden faydalanılmış olmasıdır. Bu uygulama bütün nazım şekilleri için teker teker yapılmıştır. Yazar, aynı zamanda *Divân*'da yanlış yerleştirilen nazım şekillerini de Sayın Kurnaz ve Çeltik'in eserine istinaden yerinde bir müdahale ile düzelterek olması gereken başlıklar altına yerleştirmiştir. Şiirde kullanılan vezinlerin hangi bahirden ve kaçar adet olduğu yine tablo ve sayısal verilerden istifade edilerek tasnif edilmiştir. *Divân*'ın birçok vezin ve imlâ hatası barındırdığını ifade eden yazar bu hataları elinden geldiğince tamir yoluna gitmiştir. *Divân*'da olmayıp da vezin ve anlam gereği ilave edilmesi gereken bazı ifadeleri köşeli parantezle metne ilave eden yazar, hiçbir müdahalede bulunmadığı kusurlu vezinleri dipnotta belirtmiştir. *Divân*'da sıkça rastlanılan imlâ yanlışlarının başında ise tamlamaların, kelimelerin, eklerin, eklerdeki ve kelimelerdeki harflerin yanlış yazımının geldiğini tespit eden yazar bunlardan harf hatası içeren kelimeleri düzeltme yoluna gitmiştir. Bütün bu problemlere rağmen yazar, hatalardan arındırılmış bir metin oluşturmaya çalışmıştır.

Yine aynı bölümde *Divân*, muhtevasına göre tasnif edilmiş, şair Mevlevî olduğundan ağırlıklı olarak Mevlevîlik unsurları üzerinde durulmuştur. Bunun yanı sıra Hz. Ali, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Ehl-i beyt, On iki imam sevgisi, Kerbelâ hâdisesi ve *Divân*'daki harf simgeciliğine de değinilmiştir. Bu kısımda Mevlânâ'nın isim ve sıfatları, mesnevîsi, çevresindekiler ve takipçileri, Mevlevîlik ve erkânı, Mevlevî giysileri, Mevlevîlikteki derece ve makamlar, Mevlevîlik mekânları, Mevlevîlik deyim ve terimleri, mûsikî ile ilgili kavramlar *Divân*'dan örnekler verilmek suretiyle kısa ve özlü bir

şekilde açıklanmıştır. Sonuç kısmında eser hakkında bilinmesi gereken her şey özetlenmiş, kaynakça kısmında da yazarın doğrudan ya da dolaylı olarak istifade ettiği eserler yer almıştır. *Divân*'ın transkripsiyonlu metni verilmeden önce de metnin kuruluşunda takip edilen yol anlatılmıştır.

Üçüncü bölüm transkripsiyonlu metinden oluşmaktadır. *Divân* tek nüsha olduğundan metin tenkidi yapılamamış, şiirlerin sıralaması ise yazar tarafından nazım şekli esas alınarak mürettep divân sıralamasına göre düzenlenmiştir. Her şiir parçasının beyit/bentleri kendi içinde numaralandırılmış ve bütün şiirlerin vezinleri verilmiştir. Şiirlerin varak numarası metnin en soluna koyu puntuyla yazılmıştır. Mısrada vezin kusuru var ise dipnotta belirtilmiş, metinde geçen âyet, hadis ve ibâreler italik olarak yazılmış ve bu ifadelerin anlamları dipnotta verilmiştir.

Unutulmaya ve tarih sayfasında kaybolmaya yüz tutmuş binlerce şairden bir tanesinin daha gün yüzüne çıkartılmış olması Türk edebiyatı ve tarihi açısından önemli bir hizmettir. *Mislî Divânu*, sadece Divân şiiri ile işgal edenlerin değil aynı zamanda 19. yüzyıl Mevlevîlik yaşantısı hakkında bilgi sahibi olmak isteyenlerin de başvuracağı bir eserdir. Genç yazardan bu alandaki çalışmalarında sabit kadem olmasını, bu gayret ve azmini sürdürmesini temenni ediyoruz.

Murat Vanlı

Doktora Öğr., Türk İslam Edebiyatı,
Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
muradvanlı15@hotmail.com